
THE PRACTICE OF EVALUATING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN HIGH SCHOOLS IN SERBIA

Andjelina Stefanovic

The Academy of Applied Technical and Preschool Studies, Nis – Department in Vranje , Serbia,
andjelinadenic@yahoo.com

Maja Stanojević Gocić

The Academy of Applied Technical and Preschool Studies, Nis ,Serbia,
maja.stanojevic.gocic@akademija.edu.rs

Abstract: Foreign/second language testing is a complex process that includes not only monitoring and evaluating students' achievements but also assessing the effectiveness and adequacy of the applied teaching methods and techniques, i.e., the feasibility and accomplishment of teaching goals. To assess the practice of evaluating English as the dominant foreign language in Serbian high schools, we conducted qualitative research on a convenience sample of ten teachers. The research included three key aspects: 1) the approaches to testing and attitudes regarding testing; 2) the elements of language systems and skills that are included in testing; and 3) the manners of obtaining tests, evaluating the quality of tests and the necessity and/or the existence of opportunities for further continuous improvement in this area. To that end, we conducted a structured interview, in which the participants answered 33 open-type questions. The results demonstrated that the Serbian high school students are being regularly and systematically tested; however, the focus is predominantly on grammar and vocabulary, while other language skills are largely disregarded; furthermore, the professional language is marginalized, while numerous key aspects regarding testing are based on teachers' subjective assessment and experience. These findings call into question the quality of pedagogical work of both novice and more experienced teachers. Consequently, we formulated three key recommendations aimed at improving not only the process and quality of testing but also the quality of second language teaching in general.

Keywords: foreign language, English language, teaching, competences, evaluation, testing, test.

PRAKSA VREDNOVANJA ENGLESKOG KAO STRANOG JEZIKA U SREDNJIM ŠKOLAMA U SRBIJI

Andjelina Stefanović

Akademija Tehničko-Vaspitačkih Strukovnih Studija Niš- Odsek Vranje, Srbija,
andjelinadenic@yahoo.com

Maja Stanojević Gocić

The Academy of Applied Technical and Preschool Studies, Nis ,Serbia,
maja.stanojevic.gocic@akademija.edu.rs

Rezime: Testiranje stranog jezika je kompleksan proces koji podrazumeva ne samo praćenje i vrednovanje učeničkih postignuća već i procenu efektivnosti i adekvatnosti primenjenih nastavnih metoda i tehnika, odnosno ostvarljivosti i ostvarenosti nastavnih ciljeva. Da bi se ispitala praksa vrednovanja engleskog kao dominantnog stranog jezika u srpskim srednjim školama, sprovedeno je kvalitativno istraživanje na prigodnom uzorku od deset nastavnika. Istraživanje je obuhvatilo tri ključna aspekta: 1) pristupe testiranju i stavove vezane za testiranje; 2) elemente jezičke građe i jezičkih veština koji su obuhvaćeni testiranjem; i 3) načine dolaženja do testova, procenu kvaliteta testova i potrebu, odnosno postojanje mogućnosti za dalje kontinuirano usavršavanje u ovoj oblasti, sa ciljem da dovede do konkretnih smernica za rad u školi i poboljšanje kvaliteta evaluacije učeničkog znanja. Za potrebe istraživanja korišćena je metoda strukturiranog intervjuja, pri čemu je ispitanicima postavljeno ukupno 33 pitanja otvorenog tipa. Rezultati istraživanja pokazali su da se učenici u srpskim srednjim školama redovno i sistematski testiraju, ali da je fokus pretežno na gramatici i vokabularu nauštrb ostalih jezičkih znanja i veština, da je jezik struke marginalizovan, kao i da se niz ključnih aspekata vezanih za testiranje zasniva gotovo isključivo na slobodnoj proceni i iskustvu nastavnika, što umnogome dovodi u pitanje kvalitet pedagoškog rada kako početnika tako i iskusnijih predavača. Na osnovu stečenih saznanja formulisane su tri ključne preporuke koje bi vodile ka poboljšanju procesa testiranja i podizanju kvaliteta ne samo ovog aspekta već i nastave stranog jezika uopšte.

Ključne reči: strani jezik, engleski jezik, nastava, kompetencije, vrednovanje, testiranje, test.

1. UVOD

Provere jezičkih znanja i veština, uključujući testiranja, smatraju se ključnim aspektima predavanja i usvajanja stranog jezika. Naime, kako Glušac i Pilipović (2017: 285) ističu, testiranje služi kako za praćenje učeničkog napretka i evaluaciju rezultata učenja, tako i za procenu adekvatnosti i efikasnosti primenjenih nastavnih metoda i tehnika, odnosno ostvarljivosti i ostvarenosti nastavnih ciljeva. Dimitrijević (1999: 19) dodaje da se u nastavi jezika, kao i u svakoj drugoj delatnosti, mora što preciznije znati kakvi se rezultati postižu, gde su i koliki su propusti, a gde se ostvaruju najbolji rezultati. Proces testiranja, međutim, neretko je veoma komplikovan: s jedne strane, jezik se može definisati kao „oblik ponašanja, aktivnost, sistem automatskih odgovora na date stimulse“ (Đorđević, 1987: 26) te je, prema tome, izuzetno složen fenomen; s druge strane, testiranje je jedna vrsta merenja, odnosno vrednovanja, pa se od njega, da bi bilo merodavno, očekuje da bude pouzdano i valjano, tj. validno u različitim kontekstima (Henning, 2001: 1). Međutim, iako je učenje stranog jezika kompleksan proces koji podrazumeva usvajanje niza uzajamno povezanih jezičkih elemenata i kompetencija, nastavnici su u prilici da u toku svih predviđenih aktivnosti prate učenički napredak (izgovor, širinu i preciznost vokabulara, poznavanje i korišćenje odgovarajućih sintaksičkih pravila, primerenost upotrebe jezika). U takvom okruženju, testovi kao instrument su praktično nezamenljivi: učenik putem testiranja dobija priliku da pokaže svoje znanje i za isto bude adekvatno ocenjen, dok nastavnik stiže precizniju sliku o postignutim rezultatima i mogućnost da ih uporedi sa kriterijumima predviđenim nastavnim planom i programom, te prema tome prilagodi svoj pristup nastavi.

Jedan od problema prilikom učenja jezika uopšte, a i prilikom testiranja, jeste definisati šta se tačno podrazumeva pod znanjem jezika. Prema Dimitrijeviću (1999: 26), učenje stranog jezika uključuje usvajanje fonologije, leksike, gramatike i elemenata kulture područja gde se taj jezik koristi; uz to, očekuje se da učenik jezik *razume* i da se njime aktivno *služi* – govori, čita i piše. Očigledno je da je učenje jezika daleko složenija aktivnost od onoga na čemu se u tradicionalnoj nastavi stranog jezika dugo insistiralo: usvajanja fonoloških, leksičkih i gramatičkih lista jezičkih jedinica. Naprotiv, učenik mora da se osposobi za vladanje produktivnim jezičkim sposobnostima, što ne podrazumeva samo kreiranje i razumevanje gramatički korektnih rečenica, već i jezičko ponašanje, tj. upotrebu jezika u određenim životnim situacijama.

2. PREDMET RADA

Ovo istraživanje bavi se procenom jezičkih znanja i veština koje se testiraju u sklopu nastavničkih testova. Preciznije, potrebno je ispitati sledeća tri aspekta testiranja stranih jezika:

- a) Koji elementi jezika i jezičke veštine se vrednuju putem testova. Naime, Dimitrijević (1999) ukazuje na to da je učenike moguće – a i neophodno – testirati u oblastima *jezičke građe* (izgovor, rečnik, gramatika, kultura naroda čiji se jezik uči) i *jezičkih veština* (razumevanje, govor, čitanje, pisanje, prevodjenje). Potrebno je utvrditi da li se svi ovi aspekti jezika ocenjuju testiranjem ili nekim drugim mernim instrumentom, ili se nastavnici, pak, i dalje fokusiraju samo na određene oblasti (u tradicionalnoj nastavi to su najčešće gramatika i rečnik);
- b) Kako nastavnici stranih jezika dolaze do testova. Preporuka je da testove nastavnici sastavljaju sami; međutim, kako Glušac i Pilipović (2017) navode, zbog česte preopterećenosti obavezama i/ili nedostatka adekvatnog teorijskog i praktičnog znanja, u srpskim školama sve više se pribegava gotovim testovima (testovi u sklopu udžbenika, a u skorije vreme i oni preuzeti sa interneta); i
- c) Kako se nastavnici ophode prema testiranju. Ovaj aspekt vezuje se najpre za samu upotrebu testova (učestalost, tehnike i metode testiranja) prilikom vrednovanja učeničkih postignuća, a zatim i za obučenosnost nastavnika da izrade kvalitetan test, odnosno procene njegov kvalitet. Da bi se test valjano izradio, potrebna su kako široka teorijsko-praktična znanja tako i kontinuirano usavršavanje (Glušac i Pilipović, 2017: 293);

Analizom ovih triju elemenata istraživanje bi trebalo da pokaže ne samo šta se i na koji način u srpskim srednjim školama vrednuje kada je reč o testiranju stranog jezika već i koliko su ti testovi merodavni kao instrument za pravilno ocenjivanje jezičkih znanja i veština učenika.

3. CILJ RADA

Poslednjih godina, prvenstveno pod uticajem *Zajedničkog evropskog okvira za učenje, nastavu i ocenjivanje jezika* (Council of Europe, 2001), domaći obrazovni sistem okreće se kompetencijama, odnosno standardima postignuća u vladanju stranim jezikom, a njih je praktično nemoguće adekvatno oceniti putem uobičajenog školskog ocenjivanja. Zato je od izuzetne važnosti uspostaviti odgovarajuće metode za vrednovanje učeničkih postignuća i ishoda učenja, a postavlja se i opravdano pitanje koje i kakvo mesto u ovako uspostavljenom sistemu zauzimaju testovi jezika.

Iz tog razloga ovaj rad ima za cilj da ispita praksu vrednovanja engleskog kao stranog jezika u srednjim školama u Srbiji. Uvidom u procese i načine testiranja, jezička znanja i veštine obuhvaćene testovima, vrste i metrijske karakteristike testova, kao i načine na koje se testovi sastavljaju, doći će se do neprocenjivih podataka o trenutnom

stanju u srednjim školama u Srbiji i usklađenosti kako sa *Zajedničkim evropskim okvirom za učenje, nastavu i ocenjivanje jezika* (Council of Europe, 2001), tako i sa *Opštim standardima postignuća za predmet strani jezik* (Najdanović Tomić, 2015). To bi dalje trebalo da dovede do konkretnih smernica za rad u školi i poboljšanje kvaliteta evaluacije učeničkog znanja.

4. VREDNOVANJE JEZIČKIH VEŠTINA I ZNANJA

Testovima se, naime, utvrđuje količina usvojene jezičke građe; uz to, prema Dimitrijeviću (1999: 19), jasna predstava o uspehu, odnosno neuspehu stvara uslove za uspešan dalji rad tako što kod učenika koji postižu dobre rezultate razvija motivaciju za dalje usavršavanje, a kod onih lošijih pokazuje kojim jezičkim oblastima treba da posvete dodatnu pažnju. Kako prilikom nastavnih, a često i vannastavnih aktivnosti, nastavnik stranog jezika provodi dosta vremena sa učenicima, u prilici je da maltene konstantno vrednuje njihov izgovor, širinu i preciznost vokabulara, primenu sintaksičkih pravila i primerenost upotrebe stranog jezika u određenim situacijama (Douglas, 2014: 1). Bez obzira na to, nastavnik će učenike i testirati. Najznačajniji razlog za to jeste da se svi učenici tretiraju jednako: svima se daje ista prilika da na istom materijalu i pod istim uslovima demonstriraju svoje jezičko znanje i veštine i da za to budu pod istim kriterijumima i ocenjeni. Uz to, testovi nastavniku pružaju precizan i objektivan uvid u učeničku upotrebu jezika i napredak, odnosno nedostatke u znanju, kao i mogućnost da se rezultati uporede kako među učenicima tako i sa spoljnim kriterijumima predviđenim, recimo, nastavnim planom i programom (Douglas, 2014: 1). Dalje, testovi omogućuju ostalim akterima (roditeljima, pedagozima, nadzornicima, poslodavcima) da provere da li je učenikov napredak u usvajanju jezika u skladu sa određenim standardom ili očekivanim, odnosno predviđenim nivoom znanja, a uz to su i važan instrument javne politike: putem standardizovanih, nacionalnih testiranja garantuje se da učenici širom zemlje rade po istim standardima, da će samo najbolji kandidati biti primljeni u određene škole ili upisani na viši stepen školovanja i sl. (Douglas, 2014: 2). Madsen (Madsen, 1983: 4–5) dodaje i da putem adekvatnih i dobro sastavljenih testova učenici stiču pozitivan stav prema časovima jezika i proširuju svoja jezička znanja i veštine.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Za potrebe ovog rada korišćena je metoda strukturiranog intervjua. Intervju se smatra ključnom metodom u kvalitativnom istraživanju, naročito kada je cilj istraživanja da se prikupe činjenice vezane za predmet istraživanja i kada razgovor sa ispitanikom/subjektom vodi ka „unapred definisanom cilju: dolaženju do određenih informacija“ (Maksimović i Macanović, 2017: 177). Upotrebom intervjua dobija se „detaljan uvid u tuđu perspektivu“, odnosno u informacije do kojih se ne bi moglo doći posmatranjem ili merenjima, što podrazumeva da je perspektiva koja se ispituje „značajna, jasna i da pruža neka nova znanja“ (Suzić, 2017: 330). Populacija obuhvaćena ovim istraživanjem jesu nastavnici engleskog jezika u srednjim školama u Srbiji. Istraživanje je obavljeno na prigodnom uzorku od deset dostupnih nastavnika, od kojih petoro radi u gimnazijama, a petoro u srednjim stručnim školama. Treba napomenuti i da su svi intervjuisani nastavnici licencirani profesori engleskog jezika sa najmanje tri godine radnog iskustva u prosveti.

6. OPIS ISTRAŽIVANJA

Sa odabranim uzorkom nastavnika stranih jezika u srednjoj školi sproveden je intervju sa precizno definisanim pitanjima otvorenog tipa, sa ciljem da se „iz prve ruke“ dobiju podaci o praktičnoj primeni testova u srednjoškolskoj nastavi. Intervju je uključio ukupno 33 pitanja (Prilog 1), koja su se mogla podeliti u tri grupe. Prva grupa pitanja obuhvatila je pristupe testiranju i stavove vezane za testiranje i sastavljanje testova: nastavnici su odgovarali na pitanja vezana za tehnike testiranja, učestalost testiranja i pristupe testiranju. U drugu grupu bila su uključena pitanja u vezi sa jezičkim znanjima i veštinama koje se testiraju. Treća grupa pitanja odnosila se na načine na koje nastavnici dolaze do testova, tj. da li ih sami sastavljaju ili preuzimaju iz drugih izvora, procenu kvaliteta upotrebljenih testova, ali i stečeno iskustvo, odnosno stavove prema dodatnoj edukaciji u ovoj oblasti. Svi intervjuisani nastavnici odgovorili su na sva 33 pitanja. Nakon intervjuisanja predviđenog uzorka, dalje faze istraživanja obuhvatile su analizu dobijenih podataka, prezentaciju rezultata, diskusiju i oblikovanje predloga za dalje istraživanje i primenu u nastavnoj praksi.

7. REZULTATI I DISKUSIJA

Prema dobijenim odgovorima, učeničko znanje engleskog jezika vrednuje se na više načina. Navedene tehnike uključuju testove (kod osam od deset ispitanika ovo je jedna od najčešćih, ako ne i jedina navedena tehnika), ali i usmeno ispitivanje, kvizove, debate i diskusije, blic testove, diktate, pa i domaće zadatke, što se sve stavlja u učenički portfolio. Svega jedan intervjuisani nastavnik odgovorio je kako provere znanja većinom vrši usmenim ispitivanjem. Dobijeni odgovori takođe ukazuju na to da se učenici testiraju najmanje četiri puta godišnje, tj. svakog

tromesečja, odnosno posle svake nastavne oblasti. Ovde, međutim, odgovori znatno variraju: pojedini nastavnici testiraju svoje učenike 8–10 puta u toku školske godine, pojedini to čine jednom, odnosno dvaput mesečno, dok jedna nastavnica navodi da testiranje putem mini zadataka i rada na času vrši svake nedelje. Očekivano, svih deset nastavnika odgovorilo je da se testovima najčešće ocenjuju gramatika i vokabular. Polovina intervjuisanih nastavnika ovome je dodala i pisanje i čitanje, dok svega jedan nastavnik frekventno testira i izgovor. Osam od deset intervjuisanih nastavnika trudi se da prilikom testiranja koristi zadatke koji, prema rečima jednog od njih, „podrazumevaju rešavanje/snalaženje u nekoj situaciji iz svakodnevnog života“. Kako je već navedeno, polovina (pet od deset) ispitanika radi u srednjim stručnim školama, gde je, prema Pravilniku o planu i programu obrazovanja i vaspitanja za zajedničke predmete u stručnim i umetničkim školama (2015), jezik struke ne samo neophodan već i zastupljen u planovima i programima do čak 50 procenata. Ipak, svi intervjuisani nastavnici koji predaju u stručnim školama fokusiraju se primarno na opšta jezička znanja, uz eventualno dodavanje predmetno specifičnih znanja (najčešće vokabulara) putem radionica i različitih projekata. Opravdanja za to su različita – prema jednom nastavniku, udžbenik po kome se radi ne sadrži dovoljno sadržaja predviđenih (i odgovarajućih) za tu stručnu spremu, dok drugi napominje da je nivo učenika kojima predaje jako slab, te da uključivanje jezika struke praktično nema svrhe dogod oni ne usvoje dovoljno opštih znanja. Dalje, iz odgovora se može zaključiti da nastavnici aktivno prate i konverzaciju na času, odnosno diskusije o zadatim temama. Očekivano s obzirom na pitanje 1 iz prve grupe, svi intervjuisani nastavnici izjasnili su se da često testiraju učenički vokabular. Prema datim odgovorima, vokabular se testira kroz pismene zadatke (eseje), praktične zadatke, odnosno posebna vežbanja u okviru testa, koja se najčešće zasnivaju na sastavljanju rečenica i popunjavanju praznina u zadatom tekstu, kao i razne planske aktivnosti kakve su igre na času i prezentacije koje učenici naprave. Uz to, ispitanici naglašavaju da poznavanje vokabulara kontrolišu i kroz pisani i usmeni prevod i diktat. Devet od deset intervjuisanih nastavnika testira razumevanje govora svojih učenika, i to putem preslušavanja i analize audio/video zapisa (pesme, filma), odnosno analizom razgovora koji se odnose na situacije iz stvarnog života. Povremeno se u te svrhe koriste i vežbanja iz udžbenika i radne sveske, a kako jedan od nastavnika primećuje, ocenjivanje je uglavnom formativno. Svi intervjuisani nastavnici izjavili su da testiraju govor svojih učenika. U testiranju govora podjednako su zastupljene individualne (odgovaranje na zadatu temu, opisivanje slika, prepričavanje, intervjui) i grupne aktivnosti (organizovane debate, grupne prezentacije, rad u paru i sl.). Kao i na prethodno pitanje, svih desetoro nastavnika izjavilo je da testira pisanje. Iz odgovora se takođe može zaključiti da se u nastavi testiraju kako pravopis (najčešće putem diktata) tako i slobodno pisano izražavanje, i to putem eseja, odnosno sastava na zadatu temu (priča, članaka, mejlova, komentara na tekstove koje učenici čitaju i sl.).

Što se načina dolaženja do testova tiče, intervjuisani nastavnici bili su gotovo jednoglasni: naime, svih desetoro izjavilo je da testove najčešće sastavljaju sami, uz eventualne konsultacije sa kolegama. Uz to, povremeno se poseže za zadacima iz Priručnika za nastavnike, odnosno sa interneta, ali se takvi zadaci ne preuzimaju i koriste u originalu, već se prilagođavaju kako pređenom gradivu tako i ciljevima testiranja. S druge strane, šestoro od desetoro intervjuisanih nastavnika izjavilo je da ne koristi gotove testove, što navodi na zaključak da se preuzeti zadaci jako retko koriste (ili uopšte ne koriste) u svom originalnom obliku, te da su prilagođavanja od strane nastavnika detaljna, promišljena i dovoljna da se osigura potreban kvalitet. Čak osmoro nastavnika navodi da su znanja stekli kroz praksu, odnosno iskustvo, dok svega četvoro u svoje odgovore uključuje razne oblike stručnog usavršavanja. Po dvoje nastavnika izjavilo je da su potrebna znanja sticali i saradnjom, tj. konsultacijama sa starijim kolegama, odnosno ugledajući se na proverene testove iz udžbenika koji su usmereni na ishode i nivoe postignuća učenika. Devetoro od desetoro intervjuisanih nastavnika odgovorilo je da bi dodatna edukacija u ovoj oblasti bila ne samo korisna već i neophodna. Za pravilno sastavljanje kvalitetnih testova nastavnicima su potrebna kako detaljna znanja o svim aspektima ocenjivanja, tako i opsežno iskustvo, a nadasve praksa i kontinuirano usavršavanje.

8. ZAKLJUČAK

Na testiranje stranog jezika, odnosno jezičkih znanja i veština koje se usvajaju u srednjoškolskoj nastavi, s pravom se gleda kao na jedan od ključnih aspekata predavanja i učenja jezika. Razlozi za to su višestruki: testiranjem se proverava učenički napredak u skladu sa propisanim *Opštim standardima postignuća* (Najdanović Tomić, 2015), ali i stiče jedinstven uvid u sam proces učenja, što dalje dovodi do vrednovanja efektivnosti nastavnih metoda i tehnika primenjenih na času, odnosno ostvarljivosti i ostvarenosti nastavnih ciljeva (Glušac i Pilipović, 2017: 285). Ipak, kako su jezik i učenje nematernjeg jezika sami po sebi kompleksni fenomeni, koji se niti mogu niti smeju svesti na usvajanje izdvojenih i pretežno dekontekstualizovanih fonoloških, leksičkih i gramatičkih jedinica – na čemu je tradicionalna nastava dugo insistirala i što se, nažalost, i danas sreće u našim školama – od testiranja kao mernog instrumenta očekuje se da prati određene metrijske karakteristike, odnosno da pre svega bude kvalitetno, pouzdano i valjano u raznim kontekstima. To podrazumeva najpre da nastavnik, bez obzira na to da li će sam sastaviti svoj test ili modifikovati neki već gotov, ume da odabere odgovarajuće tipove zadataka i u potpunosti ih prilagodi kako

ciljevima testiranja tako i nastavnom planu i programu, odnosno *Opštim standardima postignuća* (Najdanović Tomić, 2015), pronađe kompromis između testiranja pojedinačnih elemenata i poželjnijeg, ali ne uvek i odgovarajućeg, pa ni mogućeg integrativnog testiranja, a na kraju dobijene rezultate adekvatno i objektivno vrednuje, što, naravno, zahteva ne samo izuzetno poznavanje didaktičko-metodičkih teorija i pristupa već i konkretna praktična znanja i mogućnost kontinuiranog usavršavanja, kao i dovoljno vremena da se test i sastavi i plasira i oceni. U te svrhe sprovedeno je kvalitativno istraživanje na prigodnom uzorku od deset nastavnika srednjih škola u Srbiji. Svi učesnici ove studije jesu licencirani profesori engleskog jezika sa višegodišnjim pedagoškim iskustvom. Na intervjuu im je postavljeno ukupno 33 pitanja, podeljenih u tri ključne oblasti koje su se ticale: 1) pristupa testiranju i stavova vezanih za testiranje, 2) načina testiranja jezičke građe i jezičkih veština predviđenih nastavnim planovima i programima i standardima postignuća, i 3) nabavljanja testova, kvaliteta nastavnih i gotovih testova, kao i dodatne edukacije u ovoj oblasti. Rezultati istraživanja u velikoj meri su u skladu sa postojećom stručnom literaturom iz ove oblasti: dok su testovi prepoznati i tretirani kao jedan od ključnih aspekata u srednjoškolskoj nastavi engleskog jezika, što znači da se učenici redovno i sistematski testiraju, i dalje se u velikoj meri forsiraju gramatika i vokabular nauštrb ostalih jezičkih znanja i veština. U testovima su najzastupljeniji izolovani zadaci; međutim, dok se testiranje integrativnim pristupom donekle zapostavlja, nastavnici se trude da zadatke stave u smislen kontekst, odnosno upotrebe primere koji se odnose na realne životne situacije. Zapažanje da se testovi koriste kako za proveru učeničkih postignuća tako i za vrednovanje nastavnih metoda i tehnika, odnosno ostvarenosti nastavnih ciljeva (Glušac i Pilipović, 2017: 285) potvrđuje se i u praksi, te tako nastavnici na loše rezultate reaguju nudišenjem dodatnih objašnjenja, prilagođavanjem tehnika rada, pa čak i ponavljanjem testova; s druge strane, insistiranje na opštim jezičkim znanjima dovodi do marginalizovanja jezika struke, koji bi u stručnim školama trebalo da bude mnogo zastupljeniji nego što u praksi jeste. Kao posebno upozoravajuće izdvaja se saznanje da se u nekoliko ključnih aspekata vezanih za testiranje, počev od sticanja potrebnih znanja preko sastavljanja testova pa sve do provere njihovog kvaliteta, kao jedina merila izdvajaju slobodna procena i iskustvo nastavnika; ako se uzme u obzir i činjenica da većina nastavnika smatra da bi im koristila dodatna edukacija u ovoj oblasti, opravdano se dovodi u pitanje kvalitet pedagoškog rada ne samo početnika već i iskusnijih predavača.

LITERATURA

- Alanen, R., Huhta, A., Jarvis, S., Martin, M., & Tarnanen, M. (2012). Issues and challenges combining SLA and language testing research. In D. Tsagari & I. Csépes (Eds.), *Collaboration in language testing and assessment* (pp. 15–30). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Council of Europe. (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dimitrijević, N. (1999). *Testiranje u nastavi stranih jezika* (3. izdanje). Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Douglas, D. (2014). *Understanding language testing*. London: Routledge.
- Đorđević, R. (1987). *Uvod u kontrastiranje jezika*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Glušac, T. Lj., & Pilipović, V. B. (2017). Značaj nastavnih testova u nastavi stranih jezika. *Nasleđe*, XIV(36), 285–296.
- Hadžić, Harun. „Multikulturalizam i interkulturalizam, šta je to?“ 2020. www.researchgate.net/publication/338558981, pristupljeno 20. avgust. 2023.
- Harris, D. P. (1969). *Testing English as a second language*. New York: McGraw-Hill Book Company.
- Henning, G. (2001). *A guide to language testing: Development, evaluation and research*. Boston: Heinle & Krželj, K., & Polovina, N. (2019). Značaj ključnih kompetencija iz perspektive nastavnika stranih jezika. *Andragoške studije*, 1, 111–134. <http://dx.doi.org/10.5937/AndStud1901111K>
- Madsen, H. S. (1983). *Techniques in testing*. New York: Oxford University Press.
- Maksimović, A., & Macanović, N. M. (2017). Intervju u kvalitativnim pedagoškim istraživanjima. *Zbornik Odseka za pedagogiju, Filozofski fakultet u Novom Sadu*, 26, 175–187. <https://doi.org/10.19090/zop.2017.26.175187>.
- Najdanović Tomić, J. (ur.). (2015). *Opšti standardi postignuća za kraj opšteg srednjeg i srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja u delu opšteobrazovnih predmeta za predmet strani jezik*. Zavod za vrednovanje
- Pravilnik o ocenjivanju učenika u srednjem obrazovanju i vaspitanju. (2020). *Službeni glasnik RS, br. 82/2015 i 59/2020*. Preuzeto sa <https://www.paragraf.rs/propisi/pravilnik-ocenjivanju-ucenika-srednjem-obrazovanju-vaspitanju.html>
- Suzić, R. (2017). Kvalitativno istraživanje u oblasti primenjene lingvistike: Važnost i značaj intervju u istraživanju jezičke anksioznosti. *Metodički vidici*, 8(8), 329–353. <http://dx.doi.org/10.19090/mv.2017.8.329353>
- Useini, A. (2019). Testing pronunciation and its importance in the use of English language teaching. *Vision International Scientific Journal*, 4(1), 129–138.

Zakon o srednjem obrazovanju i vaspitanju. (2020). *Službeni glasnik RS, br. 55/2013, 101/2017, 27/2018 - dr. zakon i 6/2020*. Preuzeto sa https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_srednjem_obrazovanju_i_vaspitanju.html

Prilog 1

Pitanja za intervju

1. Kako (kojim tehnikama: test, kviz, portfolio itd.) procenjujete znanje engleskog jezika svojih učenika?
2. Koliko često testirate učenike?
3. Koje vrste jezičkih znanja i veština najčešće ocenjujete zadacima u sklopu testova?
4. Koliko pri testiranju koristite izolovane zadatke (zadaci koji procenjuju samo jednu vrstu jezičkog znanja ili samo jednu veštinu)?
5. U kojoj meri se trudite da inače izolovane zadatke stavite u smislen kontekst (npr. stavite učenike u situaciju da „rešavaju“ neku stvarnu životnu situaciju koristeći jezik)?
6. U kojoj meri koristite testiranje integrativnim pristupom (upotrebom zadataka koji testiraju više vrsta jezičkih znanja i veština odjednom)?
7. Na koje sve načine dolazite do testova (sami ih sastavljate, prilagođavate testove/zadatke iz udžbenika, radnih svezaka ili drugih prigodnih izdanja, preuzimate gotove testove/zadatke iz udžbenika, preuzimate gotove testove/zadatke sa interneta...)?
8. Ako sami sastavljate testove, kako ste stekli znanja potrebna za njihovu izradu?
9. Ako koristite gotove testove, zašto to činite?
10. Kakvo je Vaše mišljenje o dodatnoj edukaciji u vezi sa izradom testova?
11. Kako znate da ste kvalitetno izradili test?
12. Kako procenjujete koliko je test dobar/kvalitetan kada ga preuzimate iz nekog izvora?
13. Ako testirate izgovor učenika, na koje sve načine to činite?
14. Ako ne testirate izgovor učenika – zašto ne?
15. Ako testirate vokabular učenika, na koje sve načine to činite?
16. Ako ne testirate vokabular učenika – zašto ne?
17. Ako testirate učeničko poznavanje gramatike, na koje sve načine to činite?
18. Ako ne testirate učeničko poznavanje gramatike – zašto ne?
19. Ako testirate učeničko poznavanje kulture naroda čiji jezik se uči, na koje sve načine to činite?
20. Ako ne testirate učeničko poznavanje kulture naroda čiji jezik se uči – zašto ne?
21. Ako testirate učeničko razumevanje govora (slušanje), na koje sve načine to činite?
22. Ako ne testirate učeničko razumevanje govora (slušanje) – zašto ne?
23. Ako testirate govor učenika, na koje sve načine to činite?
24. Ako ne testirate govor učenika – zašto ne?
25. Ako testirate čitanje, na koje sve načine to činite?
26. Ako ne testirate čitanje – zašto ne?
27. Ako testirate pisanje, na koje sve načine to činite?
28. Ako ne testirate pisanje – zašto ne?
29. Ako testirate prevođenje, na koje sve načine to činite?
30. Ako ne testirate prevođenje – zašto ne?
31. Šta radite sa dobijenim rezultatima testova ako su rezultati loši (ponovo predajete problematične oblasti, dajete individualne instrukcije u vezi sa unapređivanjem znanja, menjate tehnike rada i sl.)?
32. Da li izbor zadataka usklađujete sa nastavnim planom i programom i propisanim standardima postignuća?
33. Ako radite u stručnim školama, u kojoj meri testirate opšta jezička znanja, a u kojoj predmetno specifična znanja?